

Speciální základní škola a Speciální mateřská škola, Teplice, Trnovanská 1331,
příspěvková organizace

ŠKOLNÍ PREVENTIVNÍ STRATEGIE
2017 – 2021

Školní preventivní strategie je součástí školy a ŠVP a vychází z:

- ♣ Školní strategie vychází z metodického doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních, MŠMT č.j. 21291/2010-28
- ♣ Školní preventivní strategie je dlouhodobým preventivním programem pro školy a školská zařízení.

Zpracovala:

Bc. Milena Švermová
metodik prevence

Předkládá:

Mgr. Bc. Vanda Korandová
ředitelka školy

Současný stav problematiky

Škola vytváří tento program jako základní nástroj prevence rizikového chování.

Nárůst různých projevů rizikového chování včetně zneužívání návykových látek v populaci mládeže a dětí školního věku se stává celospolečenským problémem. Děti patří k nejohroženější skupině. Proto je důležité zahájit primární prevenci právě v době základní školní docházky.

Školní preventivní strategie je dlouhodobým preventivním programem pro školy a školská zařízení. Je součástí školního vzdělávacího programu. Vychází z omezených časových, personálních a finančních investic se zaměřením na nejvyšší efektivitu, jasně definuje dlouhodobé a krátkodobé cíle, je naplánována tak, aby mohla být řádně uskutečňována. Přizpůsobuje se kulturním, sociálním či politickým okolnostem i struktuře školy či specifické populaci jak v rámci školy, tak v jejím okolí, respektuje rozdíly ve školním prostředí. Oddaluje, brání nebo snižuje výskyt rizikových forem chování. Má dlouhotrvající výsledky, pojmenovává problémy z oblasti rizikových forem chování. Pomáhá zejména těm jedincům, kteří pocházejí z nejvíce ohrožených skupin (minoritám, cizincům, pacientům či dětem) při zajištění jejich lidských práv a povinností. Podporuje zdravý životní styl, tj. harmonickou rovnováhu tělesných a duševních funkcí s pocitem spokojenosti, chuti do života, tělesného i duševního blaha (výchova ke zdraví, osobní a duševní hygiena, výživa a pohybové aktivity). Poskytuje podněty ke zpracování Minimálního preventivního programu.

Hlavní aktivity

▲ odpovědnost za systematické vzdělávání pedagogických pracovníků v metodikách preventivní výchovy, v technikách pedagogické preventivní práce, nácviky praktických psychologických a sociálně psychologických dovedností, techniky rozvíjení osobnosti, metody vytváření pozitivních vztahů mezi žáky a řešení problémových situací

▲ soustavné sledování vývojových a individuálních potřeb žáků, včasné odhalování poruch vývoje

▲ vytváření podmínek pro příznivé pracovní klima a zdravý pracovní režim žáků i pedagogických pracovníků ve všech částech výchovně vzdělávacího procesu

▲ systémové zavádění etické a právní výchovy, výchovy ke zdravému životnímu stylu, oblastí preventivní výchovy do výuky

▲ uplatňování různých forem a metod působení na jednotlivce a skupiny dětí a žáků, zaměřeného na podporu rozvoje jejich osobnosti a sociálního chování

▲ vytváření podmínek pro smysluplné využití volného času dětí a žáků

▲ spolupráce s rodiči a osvětová činnost pro rodiče v oblasti zdravého životního stylu

▲ průběžné sledování konkrétních podmínek a situace ve škole z hlediska rizik výskytu patologických jevů a uplatňování různých forem a metod umožňujících včasné zachycení ohrožených dětí a žáků

▲ diferencované uplatňování preventivních aktivit a programů speciálně zaměřených na jednotlivé rizikové skupiny dětí a žáků

▲ poskytování poradenských služeb

Stav školy z hlediska patologických jevů, její zaměření

Vztah učitel - dítě/žák

Budujeme vzájemnou důvěru mezi učitelkou a dítětem/žákem. Názory a potřeby dětí/žáků jsou respektovány. Učitelky se zajímají o děti/žáky, podněcují dialog. Postupně si získávají důvěru dětí/žáků i prostřednictvím budování vztahů s rodinou. Na základě dosažení dohody o společných cílech a postupech dochází k celkové a jednotné podpoře žáka.

Skupinová práce

Děti/žáci během výchovně vzdělávacího procesu spolupracují ve dvojicích, ve skupinách. Učitelky podporují naslouchání, zapojení všech dětí/žáků, podporují tak rozvoj kompetencí týmové práce, řešení konfliktu. Děti/žáci se učí vést diskuzi, vyjadřovat své názory, naslouchat druhým a vhodným způsobem reagovat na kritiku. Učí se vést v rámci svých možností diskuzi, vyjadřovat své názory, sdílet své pocity, obavy, radosti, zážitky, klást otázky.

V rámci školního dění se žáci seznamují s děním kolem sebe

a aktuálními tématy. Naše škola aktivně umožňuje intenzivní spolupráci tříd.

Celoškolní aktivity podporují spolupráci žáků napříč třídami i ročníky. Pomáháme žákovi vybudovat si důvěru v sebe, ve vlastní síly, pozitivní vztah k okolnímu světu.

Hodnocení, slovní hodnocení, sebehodnocení, zpětná vazba

Děti/žáci dostávají zpětnou vazbu od učitelek. Jsou informováni o svém pokroku i nedostacích. Je oceňováno úsilí dětí/žáků a míra jeho pokroku bez srovnání s výkonem ostatních. Je podporován jeho individuální talent a zájem. Pomáháme dětem/žákům vybudovat si důvěru v sebe, ve vlastní síly, pozitivní vztah k okolnímu světu.

Komunikace s rodiči, veřejností

Učitelky nabízejí všem rodičům možnost individuální konzultace. Rodiče mají také možnost navštívit i výuku, často se zapojují do výuky v rámci svých možností a poznávají tak prostředí školy a lépe tak chápou potřeby svých dětí ve škole.

Rodiče budou o programu informovat třídní učitelky, k nahlédnutí je v kanceláři ředitelky školy.

Pedagogická diagnostika

Učitelky věnují pozornost dětem/žákům, registrují signály o možném problému a hledají příčiny a vhodné nápravy. Pokud je potřeba, spolupracuje s rodiči, případně je využíváno dalších odborných institucí.

Výchovná opatření

Porušování školního řádu, týkajícího se držení, distribuce a užívání návykových látek v prostorách školy, je klasifikováno jako hrubý přestupek a jsou vyvozeny patřičné sankce. Jsou sledovány i další rizikové chování - šikana, vandalismus, brutalita, rasismus atd. Při jejich zjištění jsou navržena cílená opatření. V případě, kdy selže prevence ve škole, bude přistoupeno k následujícím opatřením:

1. individuální pohovor se žákem
2. jednání s rodiči na úrovni výchovné komise

3. doporučení kontaktu s odborníky
4. v případě nezájmu rodičů uvědomění sociálního odboru, oddělení péče o dítě
5. v případě dealerství oznámení Policii ČR

Zveřejnění informací

Informace budou zveřejňovány na nástěnkách u školních tříd. Informace budou poskytnuty v co nejvyšší míře žákům tištěnou i ústní formou

Dalším informačním zdrojem pro žáky a hlavně vyučující je knihovna, internet.

Program bude propagován a zveřejňován na školních webových stránkách.

Projektové vyučování a celoškolské projekty

V rámci projektů se žáci mohou blíže seznámit s děním kolem sebe a aktuálními tématy. Umožňuje intenzivní spolupráci tříd v rámci ročníku. Celoškolský projekt navíc podporuje spolupráci žáků napříč třídami a napříč ročníky. Žáci se navzájem poznávají a dokáží spolupracovat starší s mladšími. Je to podstatný prvek prevence šikany starších žáků vůči mladším.

Personální zajištění prevence

Metodik prevence

Metodik prevence spoluvytváří minimální preventivní program, podílí se na jeho realizaci. Komunikuje s učiteli v oblasti strategie primární prevence, v případě vzniklého problému dává podněty k možné nápravě. Spolupracuje s institucemi a organizacemi v oblasti primární prevence. Koordinuje předávání informací o problematice sociálně patologických jevů ve škole, dokumentuje průběh preventivní práce školy. Hodnotí realizaci MPP.

Pedagogové

Věnují se v rámci výchovně vzdělávacího procesu rozvoji kompetencí dětí/žáků v oblasti sociálních dovedností, učí podle principů a metod v rámci koncepce školy. Provádějí průběžnou diagnostiku žáků/děti a třídy, na pedagogických radách vzájemně hodnotí uplynulé období, konzultují případné problémy, navrhují opatření. Třídní učitelky jsou v kontaktu s rodiči dětí/žáků prostřednictvím třídních schůzek, osobních setkání a další možností komunikace.

Ředitelka školy

Sleduje efektivitu prevence sociálně patologických jevů. Sleduje problémy v kontextu celé školy a dělá personální a organizační opatření ke zlepšení vzájemného soužití ve škole. Svolává v případě potřeby pedagogy, rodiče, psychologa apod.

Potřebnost projektu

Škola nepřijímá zodpovědnost za výchovu ke zdravému životnímu stylu. Škola rodičům jen pomáhá v rozvoji dítěte jeho vzděláváním a socializací ve skupině dětí. Prevence založená ve společnosti předpokládá řadu spolupracujících složek. Vedle rodiny, škol a školských zařízení jsou to orgány sociálně právní ochrany dětí, zdravotnická zařízení, místní samosprávy, poradenské instituce ve školství, duchovní sdružení, policie, kulturní střediska, zájmové organizace, podnikatelské subjekty apod. Škola usiluje o integraci primárně preventivních aktivit, které sama poskytuje, se službami specializovaných zařízení.

Za problémy v oblasti primární prevence u dětí a mládeže jsou považovány:

- ⤴ nechuť pedagogů vyvíjet aktivity, které nepřinášejí okamžitý viditelný výsledek
- ⤴ nedostatečné využití stávající legislativy
- ⤴ nedostatečná ochrana dětí před alkoholem a pasivním kouřením v rodině a na veřejnosti
- ⤴ vysoká společenská tolerance k legálním drogám
- ⤴ nevhodné používání mobilních telefonů, Internetu
- ⤴ liberalizace drogové politiky
- ⤴ absence pocitu zodpovědnosti za vlastní zdraví
- ⤴ podceňování primární prevence
- ⤴ prevence pouze ve škole, po skončení vyučování nemožnost postihu, nekontrolovatelnost žáků
- ⤴ prevence jen ve školách, absence prevence v rodinách
- ⤴ neodbornost pedagogů v dané oblasti (absence právního vědomí)
- ⤴ nedostatečné pravomoci školních metodiků prevence

Cíle projektu

Školní strategie primární prevence seznamuje se základními právy dětí a žáků se zdravotním postižením. Jeho cílem je informovat o problémech, se kterými se zdravotně postižení ve svém životě setkávají, vyjadřuje přání eliminovat ty, které jim v běžných denních situacích mnohdy zbytečně působí značné komplikace a přitom jsou velmi jednoduše odstranitelné. Mnohdy by stačila jen potřebná míra empatie a vůle pomoci. Naším úkolem je přijmout tyto zásady jak osobně, tak působit na veřejnost.

a) dlouhodobé:

- ▲ výchova ke zdravému životnímu stylu
- ▲ rozvoj a podpora sociálních kompetencí
- ▲ funkční informační systém, funkční systém vzdělávání školních metodiků, vícezdrojové a víceleté financování projektů primární prevence
- ▲ další vzdělávání pedagogických pracovníků v této oblasti
- ▲ vyhledávání a realizace vhodných projektů

b) střednědobé:

- ▲ vytváření a distribuce metodických materiálů
- ▲ zapojování rodin do života školy
- ▲ proškolení školního metodika v rámci specializačního studia školních metodiků prevence podle vyhlášky č. 317/2005 Sb. o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků a kariérním růstu
- ▲ Školní preventivní strategii a Minimální preventivní program obnovovat ve školních vzdělávacích programech.

Cílem působení v oblasti prevence sociálně patologických jevů je dítě odpovědné za vlastní chování a způsob života v míře přiměřené jeho věku a jeho zdravotnímu postižení

- ▲ s posílenou duševní odolností vůči stresu, negativním zážitkům a vlivům
- ▲ dle svých možností dělat samostatná rozhodnutí, řešit problémy
- ▲ schopné nalézt pomoc pro řešení problémů
- ▲ s vyhraněným negativním vztahem k návykovým látkám
- ▲ zvyšovat si zdravé sebevědomí
- ▲ zkoumat a uvědomovat si vlastní osobnost
- ▲ vnímat individuální odlišnosti dětí
- ▲ podílení se na tvorbě prostředí a životních podmínek

c) krátkodobé

- ▲ mapování potřeb v oblasti primární prevence
- ▲ finanční podpora školní preventivní strategie
- ▲ okamžitá podpora žáka a školního kolektivu

Prevence rizikového chování zahrnuje především aktivity v oblastech prevence:

- ▲ násilí a šikanování,
- ▲ záškoláctví,
- ▲ kriminality, delikvence, vandalismu aj. forem násilného chování,
- ▲ ohrožení mravnosti a ohrožování mravní výchovy mládeže,
- ▲ xenofobie, rasismu, intolerance a antisemitismu,
- ▲ užívání návykových látek (vč. opomíjeného alkoholu a kouření), anabolik, medikamentů a dalších látek,
- ▲ netolismu (virtuálních drog) a patologického hráčství (gambling),
- ▲ diváckého násilí,
- ▲ komerčního sexuálního zneužívání dětí,
- ▲ syndromu týraných a zneužívaných dětí,
- ▲ sekt a sociálně patologických náboženských hnutí.
- ▲ Ochrana člověka za mimořádných situací,
- ▲ společenské chování, mezilidské vztahy,
- ▲ ekologie a ochrana životního prostředí,
- ▲ kultura a kulturní dědictví,
- ▲ pěstování právního vědomí, mravních a morálních hodnot, humanistické postoje apod.

Vymezení cílové skupiny

Školní preventivní strategie je zaměřena na všechny děti a žáky Speciální základní školy a Speciální mateřské školy.

U pedagogů je další vzdělávání zaměřeno na celý tým, se zvláštním přihlédnutím k začínajícím pedagogům a pedagogům bez odborné kvalifikace. Vzdělávací aktivity jsou směřovány k pracovníkům – metodik prevence, speciální pedagog, školní psycholog.

Do systému informování se snažíme zapojovat i rodiče.

Způsob realizace

Základními kompetencemi prevence v rámci podpory zdraví a zdravého životního stylu jsou přiměřené věku a zdravotnímu postižení dětí/žáků:

- ▲ zvyšování sociální kompetence – rozvíjení sociálních dovedností, které napomáhají efektivní orientaci v sociálních vztazích, odpovědnosti za chování a uvědomění si důsledků jednání
- ▲ posilování komunikačních dovedností – zvyšování schopnosti řešit problémy, konflikty, adekvátní reakce na stres, neúspěch, kritiku
- ▲ vytváření pozitivního sociálního klimatu – pocitu důvěry, zařazení do skupiny, vytvoření atmosféry pohody a klidu, bez strachu a nejistoty
- ▲ formování postojů ke společensky akceptovaným hodnotám
- ▲ důraz na spolupráci s rodiči
- ▲ široká nabídka volnočasových aktivit
- ▲ návštěvy filmových a divadelních představení, koncertů, besed apod., účast v soutěžích výtvarných, sportovních, zdravotnických, dopravních atd.

- ♣ začlenění nových žáků do komunity třídy

Zdravý životní styl je uplatňován na základě osobních postojů a příkladu pedagoga. Zaměřujeme se na oblast prevence na téma alkohol a cigarety, mezilidské vztahy, kamarádství, výchova ke zdraví, osobní a duševní hygiena, výživa, pohybové aktivity.

Znalostní kompetence žáků

Preventivní témata jsou ve vyučování frekventovaná zejména v následujících předmětech:

- ♣ čtení, věcné učení, pracovní a výtvarná výchova, rozumová výchova (ZŠS)
- ♣ u žáků vzdělávaných podle ŠVP „Hrou a učením k samostatnosti“ ve vzdělávacích oblastech Člověk a jeho svět, Člověk a příroda, Člověk a společnost, Člověk a zdraví, Informační a komunikační technologie, Umění a kultura, Člověk a svět práce

Metody a formy, jakými budou dílčí aktivity řešeny

Metoda vysvětlování

- ♣ formou rozhovoru (snaha, aby děti a žáci dle svých možností vyjadřovali své otázky a problémy a současně, aby projevovali pochopení toho, co se jim vysvětluje)
- ♣ formou pohádky nebo prostřednictvím loutek a maňásků
- ♣ formou četby

Metoda přesvědčování

- ♣ spojena s vysvětlováním, působí na citovou sféru vychovávaného, který si má vytvořit vlastní vnitřní vztah k určitým normám - rozhovor, beseda (vlastní působení učitele i vlivu skupiny)

Metoda příkladu

- ♣ jde o názorné působení, napodobování (předkládání co nejvíce napodobitelných modelů žádoucího chování, jde o upevnění požadovaných norem a pravidel, k upevnění mravního chování u žáků). V zařízeních pro tělesně a zdravotně postižené je velmi důležité společenské vystupování pedagogických pracovníků, projevování jejich názorů, postojů.

Metoda cvičení

- ♣ dialogy, scénky – předvádění a řešení problémových situací souvisejících s výskytem sociálně patologických jevů, nácvik odmítání
- ♣ aktivní sociální učení - zvyšovat odolnost žáků proti stresu, naučit je zvládat různé problémy a konflikty, vytváření pozitivních vztahů mezi žáky

Vyhodnocení

O programu školní preventista povede průběžné záznamy, s jejichž výsledky bude pravidelně seznamovat vedení školy, ostatní pedagogické pracovníky a rodiče žáků.

Kritéria preventivního působení ve škole

- ▲ prevence se opírá o spolupráci s rodiči
- ▲ prevence zohledňuje zásadu přiměřenosti / věku, zdravotnímu postižení/
- ▲ prevence je zaměřena na získání postojů a dovedností, které žákům umožní řešit jednoduché úkoly i náročnější situace
- ▲ prevence je spojena s výchovou k občanské odpovědnosti a ke zdravému životnímu stylu
- ▲ prevence je schopna zlepšit schopnost komunikovat s ostatními, rozvíjet sebevědomí žáka
- ▲ předpokladem úspěšné prevence je získání důvěry žáků

Dítě se zdravotním postižením a okolní svět

O očekávaném dítěti mají jeho rodiče a jeho nejbližší okolí vytvořené určité představy, vidí ho v perspektivě jeho budoucího života. Tyto představy se postupně mění v závislosti na vývoji dítěte a jeho růstu. Když se narodí dítě se zdravotním postižením, rodiče se s nepřízní osudu těžce vyrovnávají. Trápí je otázka, jaké šance má dítě v budoucnosti, ve společnosti, jestli bude šťastné a prožije spokojený hodnotný život, jak ho společnost přijme.

Na kvalitu života osob se zdravotním postižením má mimořádný vliv právě způsob, jakým se k nim chová široká veřejnost. Chování veřejnosti lze do značné míry ovlivňovat systematickou výchovou a osvětou tak, aby se právě osoby se zdravotním postižením nestávali oběťmi násilí, šikany či dokonce týrání, psychopatologických jevů.

Veřejnost by určitě měla vědět, že děti se zdravotním postižením:

- ▲ jsou jedinečné osobnosti jako každý z nás
- ▲ potřebují dostatek povinné péče
- ▲ nechtějí, abychom jim působili jakékoli újmy chybami, kterým lze předejít, včetně administrativních, které je nesmírně trápí (např. proč autismus není taxativně jako dg. vymezen v nároku na získání ZTP/P?)
- ▲ trápí je nepravdivá tvrzení, předsudky a pomluvy (proč jsou děti s poruchami osobnosti považovány za nejzlobivější darebáky pod sluncem?)
- ▲ mají lidskou důstojnost, kterou musíme respektovat
- ▲ trápí je nadávky, posměšky
- ▲ zlobí se, když někde nemohou (do školy – jako každý, do kina – jsou tam schody)...
- ▲ nechtějí žít zavřené v léčebnách a ústavech
- ▲ nelíbí se jim šikana úředního razítka (proč musím dokazovat, že i když chodím, jsem na mamince úplně závislý?)
- ▲ chtějí rozumět tomu, co jim říkáme (dívej se na mě, ukazuj, pomáhej mi pochopit)

A na co by neměli zapomínat mamka s tátou?

- ▲ jsme vaše děti a chceme být milovány
- ▲ i já vám umím dělat radost
- ▲ i já mám rád lidi, procházky, nákupy, koupání, hory, návštěvy, jízdu autobusem a vlakem

- ♣ chci, ale nedokážu tě obejmout a říct, že tě mám rád
- ♣ když už nevíš kudy kam, porad' se
- ♣ uč se, jak se mnou máš pracovat
- ♣ poděl se o své zážitky a vědomosti s ostatními
- ♣ splň mi alespoň některá má přání (kup mi psa)

Dítě se zdravotním postižením a jeho osobnost

Jsme děti, děti jako všechny ostatní, potřebujeme být milovány, cítit se bezpečně, jen potřebujeme více vaší pomoci.

I my máme právo:

- ♣ bydlet s mámou, tátou a sourozenci
- ♣ hrát si
- ♣ na kvalifikovanou a kvalitní pomoc
- ♣ na hodného doktora
- ♣ na nezávislý život
- ♣ na vzdělání
- ♣ účastnit se společenského života
- ♣ vědět o sobě všechno i to, co bude dál
- ♣ na soukromí
- ♣ na ochranu před vším, co by mi ublížilo
- ♣ na splnění aspoň některých přání

Ve škole nás mimo jiné nezapomeňte naučit:

- ♣ být co nejvíce samostatné a věřit si
- ♣ že nemusíme se vším souhlasit
- ♣ proč je dobré komunikovat s ostatními
- ♣ vědět, na co stačíme
- ♣ vědět, že i zdravé jídlo je dobré
- ♣ naslouchat i poslouchat
- ♣ hýbat se, zpívat a malovat
- ♣ překonávat překážky a sama sebe
- ♣ vhodně se chovat
- ♣ život hezky prožívat a pamatovat si
- ♣ vyznat se v ostatních dětech a dospělých
- ♣ uklízet si po sobě
- ♣ že některé věci mohou být nebezpečné (oheň, voda, nůž)